

AARDRIJKSKUNDIG
WOORDENBOEK

DER
NEDERLANDEN,

BIJENGEBRAGT

DOOR

A. J. van der Aa,

onder medewerking van eenige Vaderlandsche Geleerden.

VIERDE DEEL.

E-G.

Te Gorinchem, bij
JACOBUS NOORDUYN.

1843.

Bij den watervloed van Januarij 1820, had men den 23 dier maand, met ongelooflijken ijver en moed den **ERFDIJK** gekist en behouden, doch in den avond bezweken alle dijken. Ten gevolge eener ijsverstopping te Neder-Asselt in de Maas, joeg het water tot 21 voeten hoogte. Hare overstorting was geweldig. Er vielen weldra 6 grootte en 4 kleine doorbraken in den dijk, met zeer diepe grondgaten en kolken, waarvan er twee midden in het dorp Herpen tusschen de huizen, ter diepte van 20 voeten ontstond, die de geheele brug over de Wetering met ettelijke huizen deed wegspoelen, en het land met een zwaren last van zand overdekte. Bij het bezwijken van den Kleinen Biesdijk, ontving het d. Reek den gestadig wassenden vloed als eene snel stroomende rivier over den gewonen weg. Behalve de bereids verlande en toegewerkte, bestaan er langs dezen dijk nog 9 wielen en kolken, waarvan er 4 nog eene oppervlakte water hebben, ieder ten minste van 2 bund., als: de Sis-Kusters-Wiel, de Kouw-Wiel, eenen zonder naam, en de Putter-Wiel, welke laatste ten minste 4 bunders groot is.

ERFKAMERLINGSCHAP, geh. op de *Lijmers*, prov. *Gelderland*, arr. en $\frac{5}{2}$ u. Z. O. van *Arnhem*, kant. en $1\frac{1}{2}$ u. Z. O. van *Zevenaar*, gem. *Herwen-en-Aardt*, $\frac{1}{2}$ u. Z. O. van *Hervven*, 20 min. ten O. van *Lobith*, waartoe het behoort; met 2 h. en 20 inw.

ERFPRINS, fort in het balj. van *den-Helder-en-Huisduinen*, prov. *Noord-Holland*, arr. en 8 u. N. van *Alkmaar*, kant. en 5 min. W. van *den Helder*, gem. *den-Helder-en-Huisduinen*.

Dit fort is eenen regelmatigen gebastionneerden vijfhoek, uitmakende een gedeelte der linie van defensie.

Het is door de Fransen in de jaren 1811 en 1812 aangelegd, en meest door Spaansche krijgsgevangenen gebouwd. Het werd toen *LA-SALLE* genoemd, maar heeft na de omwenteling van het jaar 1813 zijnen tegenwoordigen naam bekomen.

Men heeft in dit fort: 1 bomvrij kruidmagazijn, 2 bomvrije poorten, 2 bomvrije poternen en 5 depôt-buskruidmagazijntjes in de ravelijnen. Het is slechts bewoond door eenen Magazijnmeester en eenen Portier.

ERI, riv. in *Oost-Indië*, op het *Ambonsche* eil. *Ceram*, die zich met eenen westelijken loop in zee stort.

ERICHEM, **ARICHEM** of **ERKUM**, d. in het graafs. *Buren*, prov. *Gelderland*, *Benedendistrict*, arr. en $\frac{1}{2}$ u. W. van *Tiel*, kant. en 2 u. Z. O. van *Culemborg*, gem. en $\frac{1}{2}$ u. Z. van *Buren*, aan de Linge. Sommige meenen, dat het, onder den naam van **ARNLE** in eenen gift-brief van het jaar 1154 voorkomt. Ook wordt het door eenige, hoewel ten onregte, gehouden voor het **ARENACUM** bij **TACITUS** vermeld.

Men telt er 75 h., uitmakende eene bevolking van ongeveer 450 inw., die meest in den landbouw hun bestaan vinden.

De Herv., die hier 420 in getal zijn, maken eene gem. uit, welke tot de klass. van *Tiel*, ring van *Culemborg*, behoort. De eerste, die het leeraarambt in deze gem. heeft waargenomen, is geweest **HENDRIK SWARTS**, die in het jaar 1625 herwaarts kwam en in het jaar 1654 afgezet is. Van toen tot aan het jaar 1645 is deze gem. gecombineerd geweest met *Asch* en bediend door **JOHANNES DE VRIES**; doch sedert het laatstgemelde jaar heeft zij weder eenen eigen Predikant gehad, zijnde de eerste, welke daartoe beroepen is geweest, **WILLEM DIEPENBEEK**, die in 1665 naar *Werkendam* vertrok. Het beroep is eene koninklijke collatie. Van de kerk, welke voor de Reformatie aan den **H. JORIS** was toegewijd, is het achterste gedeelte vervallen, waarom

ESSEPOLDER (VOOR-), pold. in *Schieland*, prov. *Zuid-Holland*, arr. *Rotterdam*, kant. *Hillegersberg*, gem. *Nieuwerkerk-op-den-IJssel*; palende N. O. aan den Kleinpolder, Z. O. aan den IJssel, Z. aan Gansdorp, W. aan den Achter-Essepolder. Zie voorts het voorgaande art.

ESSERGROEVE, op de kaarten wel onder den naam van RIETBOORT voorkomende, oud meerstalletje in het *Gooregt*, prov. *Groningen*, Z. W. van het Foxholstermeer, tusschen dit en het Zuidlaardermeer, ten N. van laatstgemeld meer, waarmede het vroeger gemeenschap schijnt te hebben gehad langs eene sloot. Het behoort aan de stad Groningen en is thans vol riet en kreupelbosch.

ESSER-NIEUWLAND, landstreek in het *Gooregt*, prov. *Groningen*, arr. en kant. *Groningen*, gem. *Haren*, bestaande uit de geh. *Hemmen* en *Dilgt*.

Zij beslaat eene oppervlakte van 160 bund., telt 10 h., waaronder 8 boerderijen, met eene bevolking van 150 inw.

ESSINGEN, geh. in de heerl. *Meysemburg*, grooth. *Luxemburg*, kw., arr. en 5½ u. N. van *Luxemburg*, kant., gem. en ½ u. N. W. van *Mersch*.

ESSINK, naam, onder welken de voorm. havez. *ELSEN*, in *Twenthe*, prov. *Overijsscl*, wel eens verkeerdelijk voorkomt. Zie *ELSEN*.

ESSOP, bosch op den *Veluwe-Zoom*, prov. *Gelderland*, distr. *Veluwe*, kw., arr. en kant. *Arnhem*, gem. en ¼ u. O. van *Rheden*, grenzende N. aan het Onzalige bosch.

In dit bosch, hetwelk eene oppervlakte van 550 bund. 25 v. r. 80 v. ell., en thans aan Jonkvrouwe R. M. L. E. *Bouricuis* behoort, zijn nog heden ten dage twee hoogten aanwezig, welke gemeenlijk de *Offerberg* en de *Afgodsberg* genoemd worden; terwijl hare gedaante en inwendige gesteldheid duidelijke blijken schijnen te dragen, dat oude bewoners dezer gewesten die eenmaal tot godsdienstige verrigtingen afzonderden. Nog voor weinige jaren is, aan den voet des *Offerbergs*, eene, met asch en overblijfselen van beenderen gevulde, urne of lijkbus opgegraven.

EST, heerl. in den *Tielerwaard*, prov. *Gelderland*, *Benedendistrikt*, kw. en arr. *Tiel*, kant. *Geldermalsen*, gem. *Est-en-Op-Ynen*; palende N. W. aan de heerl. *Meteren*, N. voor een klein gedeelte aan *Geldermalsen*, O. aan *Wadenrijen* en *Ophemert*, Z. aan *Op-Ynen*.

Zij bevat niets dan den Polder van Est en daarin het d. Est en eenige verspreid liggende h. Zij beslaat eene oppervlakte van 546 bund. 16 v. r. 54 v. ell., telt 70 h., bewoond door eene bevolking van 550 inw., die meest hun bestaan vinden in akkerbouw en veeteelt.

De inw., die, op 4 na, allen Herv. zijn, maken eene gem. uit, welke tot de klass. van *Zalt-Bommel*, ring van *Tuil*, behoort. — Vroeger was deze gem. met *Meteren* gecombineerd, hebbende de gem. van *Meteren-en-Elst* tot eersten Leeraar gehad *GIBBO THEODORI VAN EERST*, die in het jaar 1620 herwaarts kwam en in het jaar 1621 naar *Schoonrewoerd* vertrok, doch in het jaar 1748 werden deze plaatsen van elkander gescheiden, en zij hebben sedert elk hunnen bijzonderen Predikant gehad, zijnde de eerste, die na deze afscheiding het leeraarambt te Est heeft waargenomen, geweest *CORNELIS VERMANDE*, die in het jaar 1778 alhier is overleden. Het beroep is eene collatie van den Heer der heerlijkheid.

De 4 R. K., welke men er aantreft, worden tot de stat. van *Tiel* gerekend. — Men heeft in deze heerl. ééne school.